

GENEL EKONOMİK DURUM

	1999	2000	2001	2002	2003
GSYH(milyar \$)	17.7	19.4	20.1	21.0	22.1
Reel Büyüme Hızı (%)	-2.0	0.6	1.7	2.2	0.6
Enflasyon oranı (% , ortalama)	-1.9	-0.5	0.5	1.0	1.5
Nüfus(milyon)	16.1	16.6	16.7	17.1	17.8
Fob İhracat (milyon \$)	3.806	5.146	5.342	6.185	5.651
Fob İthalat (milyon \$)	3,590	3,723	4,577	4,929	4,894
Cari İşlemler Dengesi (milyon \$)	201.0	1,062	292.5	917.1	-267.3
Toplam Dış Borç (milyar \$)	22.4	21.7	21.3	21.5	21.7

Kaynak:EIU

** Tahmini*

Suriye, 2000 yılından itibaren gerçekleştirdiği ekonomik reformlar ve ticari liberalizasyon çerçevesinde Orta Doğu Ülkeleri arasında yükselen bir konum almaya başlamıştır. Reformların amacı, özel bankacılık sisteminin kurulması, yeni kur politikası, menkul kıymetler borsası kurulması ve ülkeye yabancı sermayenin girişini hızlandırarak ülke ekonomisini daha verimli bir hale getirmektir. Reform programı çerçevesinde, Aralık 2002 itibariyle özel banka kurulması amacıyla Suriye Meclisi 5 bankaya ülkede şube açmak üzere lisans vermiştir. Bu çerçevede, 2004 yılı itibariyle üç özel banka Şam'da faaliyete geçmiş bulunmaktadır. Diğer yandan, Hükümet 22 yıl aradan sonra kredi faiz oranlarını 1.5 puan düşürerek %3'e çekmiş ve bu şekilde özel sektör yatırımlarına destek olduğunu göstermiştir. Suriye'nin Avrupa Birliği ile Aralık 2003 itibariyle müzakerelerini tamamladığı Ortaklık Anlaşması Ekim 2004'te paraflanmış bulunmaktadır. Suriye, Dünya Ticaret Örgütüne de üyelik için başvurmuş bulunmaktadır.

Bunun dışında döviz kuru rejimine ilişkin yasa tasarısı kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Buna göre, daha önce uygulanmakta olan 3 farklı kur politikası yerine 1 Amerikan doları 46.3 Suriye Lirası olarak belirlenmiş ancak bu yılın başında Suriye Lirası devalüe edilerek 46.3 liradan 48.5 liraya yükselmiş ve bu şekilde devlet kuru yaklaşık 52 Suriye Lirası olan serbest piyasaya kuruna yakın bir rakama ulaşmıştır.

Suriye'nin temel gelir kaynaklarını, petrolden elde edilen gelirler, dış yardım, yurtdışında çalışan Suriyeli işçilerin döviz gelirleri ve tarımsal üretim oluşturmaktadır.

Irak Savaşı öncesi dönemde Suriye'nin Irak'tan ucuza satın aldığı petrolü iç pazarda kullanması ve kendi ürettiği petrolü yurtdışına satışından elde ettiği gelirin savaştan sonraki dönemde kesilmesiyle birlikte GSYH'daki büyüme oranı 2002 yılında %3.2 seviyesinden 2003 yılında %0.9'a gerilemiştir. 2004 yılında ise düşen faiz oranlarına bağlı olarak artması beklenen özel sektör

yatırımları ve ekonomik reformlarla birlikte GSYH'daki büyümenin artarak %2.3, 2005 yılında ise ihracatta beklenen düşüşe bağlı olarak %1.8' e gerilemesi beklenmektedir. Özel sektördeki büyümenin arkasındaki en önemli itici güç ise faiz oranlarının düşmesi ve devam eden ekonomik liberalleşme süreci olarak görülmektedir.

2003 yılında 5.6 milyar dolar olan ihracat gelirinin 2004 yılında petrol fiyatlarında gerçekleşen artış nedeniyle 6.4 milyar dolara çıkacağı, ancak düşüş beklenen petrol fiyatları ve petrol üretimine paralel olarak 2005 yılında bu rakamın 6.0 milyar dolara gerileyeceği tahmin edilmektedir. Suriye'de ihracatın en önemli kalemini oluşturan petrol ihracatı, ihracat gelirlerinin %55-60'ını oluşturmaktadır. Diğer yandan İthalat harcamalarının ise iç talepte ve ithalat fiyatlarında yaşanan artış nedeniyle, 2004 yılında 5.1 milyar dolar , 2005 yılında ise 5.3 milyar dolar olarak gerçekleşmesi beklenmektedir.

Ocak 2004'te yürürlüğe giren Yeni Vergi Kanunu'na göre devlet memurlarının gelir vergisi oranları aylık bazda en düşük %5 en yüksek %20 olarak sabitlenmiştir. Diğer yandan, net gelirini 3 milyon Suriye Lirası ve üzeri gösteren firmalara yönelik yeni kurumlar vergisi oranı %63'ten %35'e indirilmiştir. Buna ilaveten uzun vadede Lübnan'da uygulanan KDV sistemi model alınarak yeni bir KDV sistemi oluşturulması planlanmaktadır.

Resmi verilere göre %15 olan işsizlik oranı, gayri resmi kaynaklara göre %20 civarındadır.

SEKTÖRLER

BANKACILIK

Aralık 2002'de ülkede özel bankaların kurulabilmesine ilişkin yasa onaylanmış, buna göre lisans verilen bankalardan 3'ü faaliyete geçmiştir. Ancak yabancı yatırımcı sözkonusu bankaların en fazla %49'na sahip olabilecektir. Halen beş devlet bankasının faaliyette bulunduğu Suriye'de, özel ve yabancı bankalar, 1960'ların başında devletleştirilmiştir.

Suriye'nin ilk iki özel bankası olan Banque de Syrie et d'Outre Mer(BSOM) ve BEMO-Saudi Fransı Ocak 2004'ten itibaren Şam'da faaliyete geçmiştir. BSOM'un ana ortağı Lübnanlı Banque Liban d'Outre Mer olup, %10'luk hissesi International Finance Corporation (IFC) ve %13'lük hissesi ise Suriye özel sektöründen şahıslara aittir. BEMO-Saudi Fransı Bankası'nın da ana ortağı Lübnanlı Banque Européenne pour le Moyen Orient ve Suudi Arabistan Bankası Saudi Fransı Bankasıdır. Her iki bankanın ana sermayeleri 30 milyon dolar civarındadır. Buna ilaveten 2004 yılı Temmuz ayı başında Bank of Beirut, Emirates Bank International ve Qatar National Bank ortaklığının Suriye'de banka kurmak ile ilgili başvuruları onaylanmış, takip eden ay Lübnanlı Banque Audi, Suriyeli bir banka kurmak üzere geçici lisans almıştır. Kurulacak olan bankaların minimum sermayeleri 32 milyon dolar olarak belirlenmiştir. Ayrıca Katar İslam Bankası Suriyeli Daaboul Şirketi ile ortak bir İslami banka açmak üzere başvuruda bulunmuştur. Halihazırda kurulmuş ve faaliyet göstermekte olan hiçbir bankanın bilançosu yayınlanmamış olup,

ancak bankaların yöneticileri oldukça zor olan şartlara rağmen çalışmalarının olumlu ilerlediği yönünde bilgi vermektedir. Özel bankacılığın gelişmesiyle Suriye'deki iş ortamının iyileşmesi ve buna bağlı olarak özel sektörün büyümesi beklenmektedir.

Yine Bakanlar Kurulunca onaylanan bir yasayla, bankalardaki hesapların gizliliği kabul edilmiştir. Buna göre, bankalarda çalışan görevliler, defter kayıtları, ticari işlemler, yazışmalar ve hesaplara ilişkin bilgileri gizli tutacak, bu bilgiler ancak hesap sahiplerinin yazılı talimatıyla açıklanabilecektir.

PETROL VE ENERJİ

Petrol üretimi 1986 ve 1995 yılları arasında yıldan yıla hızlı bir artış göstermiştir. Ancak, 1995 yılından itibaren petrol üretiminde yıllık bazda bir azalma kaydedilmeye başlanmıştır. Petrol sanayi, devlete ait Syrian Petroleum Company (SPC), Hollandalı Shell ve Petro Canada firmalarından oluşan Al-Furat Petroleum Company (AFPC) tarafından kontrol edilmektedir. Petrol üretiminin büyük bölümü ülkenin Kuzey Doğusu'ndaki petrol sahalarında yapılmaktadır.

Petrol üretimi, azalan petrol rezervlerine bağlı olarak 2003 yılında günde 530.000 varil iken 2004 yılında günde 500.000 varile gerilemiştir. Al-Furat Company günlük üretim kapasitesini 400.000 v/g'den 250.000 v/g'ne düşürmüştür. Suriye iç tüketimi günde 220.000 varil civarında olup, ihracatı 250.000 varil'dir.

Petrol üretiminde yaşanan gerilemeye bağlı olarak Suriye, yeni petrol yataklarının keşfine yönelik çalışmalarını hızlandırmış ve bu çerçevede Kasım 2003'te Petro-Canada Firması ile 25 yıllık bir anlaşma imzalamıştır. Buna göre firmanın ilk dört yılda jeolojik ve sismik çalışmalara ilaveten Deir Al Zour Bölgesinde iki petrol kuyusu açılmasına yönelik 8.25 milyon dolarlık yatırım yapması öngörülmektedir.

Diğer yandan Suriye Petrol Şirketi(SPC) Hindistanlı Oil & Natural Gas Corporation (ONGC) ve ABD'li Improved Petroleum Recovery Group'tan oluşan Konsorsiyumla petrol çıkarma ve üretimine yönelik bir Anlaşma imzalamıştır. Bunlara ilaveten SPC Hırvat INA Industries Nafta ve ABD'li Veritas DGC Inc. ile Akdenizde Offshore keşif çalışmalarına yönelik bir Anlaşma imzalamıştır.

Kanadalı petrol şirketi Tanganyika 2002 yılında Oudeh sahasının geliştirilmesi için SPC ile anlaşmış, 2004 yılı Temmuz ayında iki kuyunun kazısını tamamlamıştır. Üretim halihazırda 1000 v/g'dür, ancak Tanganyika sahanın 2.4 milyar varil petrol kapasitesi olduğunu, çalışmalar tamamlandığında günlük üretimin 30.000 varile çıkacağını belirtmektedir.

2004 yılı Temmuz ayında SPC, Çin Ulusal Petrol ve Gaz Geliştirme Şirketi (CNOGC) ve Sino-Syrian Kawkab Petrol Şirketi ile Kibibeh sahasının geliştirilmesine yönelik bir anlaşma imzalamıştır. Çalışmalar tamamlandığında sahanın üretim kapasitesinin 10.000 v/g olması planlanmaktadır.

Hükümet petrol sektörüne yatırım yapılması noktasında yabancı şirketleri desteklemekte ancak büyük petrol şirketlerinin dikkatini çekmekte zorlanmaktadır. Örneğin Petrol ve Mineral Kaynaklar Bakanlığı tarafından açılan 14 blokun yabancı şirketlere tahsis edilmesi amaçlı ihaleye küçük ve orta ölçekli petrol firmaları teklif vermiş, sözkonusu bloklardan sadece 6 tanesine teklif gelirken diğer 8 blok için herhangi bir başvuru olmamıştır. Tekliflerin büyük bölümü Suriye'nin Irak sınırında bulunan bloklara gelirken, Türkiye sınırında bulunan iki blok ve Lübnan sınırının kuzeyinde olan bir blok için de teklif verilmiştir.

Suriye, azalan petrol üretimi ve artan enerji ihtiyacını gözönüne alarak alternatif bir enerji kaynağı olarak doğalgaz rezervlerinde üretime başlamayı planlamaktadır. Rezervlerin büyük bölümü Deir al-Zor ve Palmyra bölgelerinde yer almaktadır. Suriye'nin 2004 yılında 16 milyon m3 doğal gaz üretimi gerçekleştirmesi beklenmektedir. Halihazırda ülkenin elektrik ihtiyacının %55'i doğal gaz ile çalışan enerji santrallerinden elde edilmektedir.

Suriye'nin halihazırda Banias ve Homs'ta faaliyette olan iki rafinerisi bulunmaktadır. Sözkonusu rafinerilerin modernizasyonu gündemde olup, Deir ez-Zor'da da üçüncü bir rafineri yapımına ilişkin ihale sonuçlanmış bulunmaktadır.

Petro-Canada ve Occidental Petroleum Konsorsiyumu'nun Palmyra Bölgesinde günde 9 milyon m3 gaz üretime ilişkin görüşmeleri devam etmektedir. 2001 yılı başında Mısır, Lübnan ve Suriye Hükümetleri, Mısır ve Suriye doğalgazını pazara sunmak üzere 1 milyar dolar değerinde bölgesel boru hattı kurulması yönünde anlaşmaya varmışlardır. Boru hattının Mısır'ın kuzeyinde yer alan Arish'ten başlayarak Ürdün ve Lübnan'a ve oradan Suriye'ye bağlanması planlanmaktadır. Sözkonusu boru hattının Mısır ve Ürdün arasındaki bölümünün inşaatı tamamlanmak üzeredir. Daha sonra Lübnan ve Suriye'den de geçecek hattın Türkiye'ye de bağlanması planlanmaktadır.

Suriye'den Lübnan'a doğal gaz taşıyacak olan boru hattı inşasının 2005 yılında tamamlanması beklenmektedir.

Suriye, Mısır, Ürdün, Türkiye, Irak ve Lübnan'ı birbirine bağlayan elektrik enterkonnekte sistemi kanalıyla Mısır'dan elektrik ithalatı gerçekleştirilmektedir. Anılan ülkeler arasında elektrik alım satımını sağlamak amacıyla kurulan şebekenin Türkiye-Suriye bölümü 2003 yılında tamamlanmış, ancak henüz faaliyete geçmemiştir.

Amerikalı ConocoPhillips şirketi Total firması ile ortak Deir al-Zor bölgesinde gaz sahası geliştirme projesi üstlenmiştir. Amerikalı Occidental Petrol Şirketi Homs ve Halep arasında 750 milyon dolar değerinde gaz sahası projesine başlamıştır. Petro Canada şirketi önümüzdeki 30 ay içinde Homs ve Halep'te 15 adet gaz üretim sahası kurarak birinci fazda 6 milyon ft3 gaz üretmeyi hedeflemektedir. Hırvat INA Naphtalin Firması Palmyra Bölgesi yakınlarında

doğal gaz bulunduğunu ve 2006 yılından itibaren günde 2.5-3 milyon m³'lük üretime başlayacağını açıklamıştır.

Suriye'nin halihazırda enerji kapasitesi 7000 MW'tır. Suriye, enerji stratejileri çerçevesinde, doğalgaza dayalı kombine çevrim santralleri yapımı ve halihazırda petrole dayalı santrallerin doğalgaza çevrilmesini planlamaktadır. Son yıllarda ülkenin en büyük iki enerji santrali olan Mahrada ve Banias petrolenden doğalgaza çevrilmiştir. 2004 yılı Nisan ayında 630 MW kapasiteli Tishreen Santrali faaliyete geçmiştir. Homs ve Halep yakınlarında çalışmaları devam eden iki projenin 2005 yılında tamamlanarak, toplam elektrik üretimine 1700MW katkıda bulunması planlanmaktadır. Son olarak, Avrupa Yatırım Bankası, Şam yakınlarında yer alan Deir Ali'de yapılacak olan 750 MW'lık bir kombine çevrim santralinin finansmanında kullanılmak üzere 256 milyon dolarlık kredi vermeyi kararlaştırmıştır. Diğer yandan, mevcut bazı santrallerin rehabilitasyonu sözkonusu olacaktır. Elektrik Bakanlığı'nda ihale duyuruları üretim Genel Müdürlüğü ve Dağıtım Genel Müdürlüğü olmak üzere 2 kanaldan yapılmaktadır.

ALTYAPI VE İNŞAAT

Suriye'nin ulaşım ve iletişim ağı son 10 yıl içinde hızlı bir gelişme kaydetmiştir. Suriye'nin Şam, Halep, Lazkiye, Dayr Al Zor, Homs, Hama ve Hasakeh gibi büyük şehirlerini birbirini bağlayan karayolları iyi durumdadır. Halihazırda Halep-Lazkiye karayolu iyileştirme çalışmaları Kuveytli bir firma tarafından yapılmaktadır. İnşaat alanındaki projelerin büyük bölümü enerji ve turizm sektörlerini kapsamaktadır. Turizm sektöründe yabancı sermayeyi çekmek amacıyla birtakım teşvikler uygulanmaktadır. Devlet, Başkent Şam'da 13 yeni otelin inşası için 100 milyon dolar ayırmıştır.

İmar ve İskan Bakanlığı aynı zamanda dar gelirli için konut yapımından sorumlu olup, konut yerlerinin seçimi çalışmalarını yürütmektedir. Toplu konut projeleri yavaş yavaş özel sektöre devredilmektedir. Bu projeler kapsamında ödemeler uzun vadeli taksitler şeklindedir. Türkiye'den gecekonduları modern binalara çevirecek bir firma talep edilmiştir. Bütün vilayetler düzeyinde kanalizasyon ve içme suyu dağıtımını da üstlenen Bakanlık bazı şehirlerde arıtma tesisi ve kanalizasyon kurulmasına yönelik çalışmalar başlatmıştır.

Konut, sulama, kanalizasyon, toprak ıslahı ve baraj konularında çok sayıda proje bulunmaktadır. Bakanlık bu alanlarda tecrübeli Türk firmalarının bu tecrübelerinden faydalanmak üzere Türk ve Suriyeli firmaların ortak firmalar oluşturmak suretiyle birlikte projeler üstlenmelerini istemektedir. 2005 yılı programında İmar ve İskan Bakanlığı tarafından 90'a yakın arıtma tesisi inşası öngörülmektedir.

Şam'da inşa edilmekte olan 350 yatak kapasiteli Four Seasons Oteli'nin inşasını Fouad Takla adındaki yerel bir firma kazanmıştır. 95 milyon dolara mal olacak olan otelin %65'lik bölümü Suudi Prens Al-Waleed bin Talal tarafından finanse edilirken geri kalan bölümü Turizm Bakanlığı tarafından karşılanacaktır.

Halep Sheraton Otel inşaatı ile ilgili çalışmalar devam etmektedir. 19 milyon dolara mal olacak otelin inşaatını Kuveytli Mohammed Abdulmohsin Kharafi ve Oğulları üstlenmiştir. Cham Palace Otel Grubu ise, ülkenin tarihi yerlerinde 3 ve 4 yıldızlı oteller inşa edeceğini açıklamıştır.

Suriye'nin üç ana limanı Lazkiye, Tartus ve Banyas olup, ülkenin petrol ihracatı Banyas Limanı kanalıyla yapılmaktadır. Petrol dışı ticareti ise Lazkiye ve Tartus Limanları kanalıyla yapılmaktadır. Limanların ekipmanlarının ve altyapılarının yenilenmeye ihtiyaçları bulunmaktadır. Ülkede Şam, Halep, Lazkiye olmak üzere üç şehirde havaalanı faaliyet göstermektedir.

Suriye'nin toplam 1998 km'lik demiryolu ağı yeteri kadar gelişmemiştir. Demiryolu ağının rehabilitasyonu gündemde olup, Suriye-Türkiye hattının fizibilite çalışmaları Fransız "Sistra" firması tarafından tamamlanmış bulunmaktadır. Kamışlı-Yarubiye-Irak hattının rehabilitasyonu bir Macar Firmasına verilmiştir.

Suriye'de 2001 yılından beri Spacetel ve Syriatel olmak üzere iki GSM operatörü faaliyet göstermektedir.

Suriye'de 1996 yılında internet servisi verilmeye başlanılmış fakat bu servis üniversiteler, devlet daireleri, araştırma merkezleri ve büyükelçiliklerle sınırlandırılmış, ancak son dönemde internet Suriye'de özel sektör ve halk tarafından da kullanılmaktadır.

SANAYİ

Suriye'de sanayileşme 1950'li yıllarda başlamış ve devletin ağır sanayiye yaptığı yatırımlarla 1970'li yıllarda hız kazanmıştır. Sanayi, petrol, tekstil, çimento, gıda-işleme, içecek, gübre, tütün ve fosfat gibi alt sektörlerden oluşmaktadır. Tekstil, gıda, deri, kağıt ve kimyasallar özel sektörün elinde iken, gübre, çimento gibi ağır sanayiler devletin kontrolündedir.

AB Ortaklık Anlaşması'nın yürürlüğe girmesiyle Suriye Sanayii modernizasyon sürecine girecektir. Tahminlere göre sanayinin Avrupa standartlarına getirilebilmesi için 6 milyar dolarlık yeni yatırım gerekmektedir.

Suriye'de 45 ilaç üreticisi faaliyet göstermekte olup, bunlardan 36 tanesi uluslararası ilaç firmalarının lisansı altında faaliyet göstermektedir. Ülkedeki ilaç üretimi iç talebin %90'nını karşılamaktadır. Suriye Sağlık Bakanlığı, 18 hastanenin ekipmanlarının modernizasyonuna ve AB standartlarına uyumuna yönelik Avrupa Yatırım Bankası (EIB) ile 100 milyon Euro'luk bir kredi Anlaşması imzalamıştır. Ülkede tıbbi ekipmana yönelik büyük ihtiyaç bulunmaktadır. Hükümet, ülkenin çeşitli bölgelerinde yeni hastane inşa etmeyi planlamaktadır. Özellikle tüketim ürünleri sektöründe hafif sanayi ekipmanlarına olan talep artmaktadır. Tekstil sanayii, sanayi işgücünün üçte birini çalıştırmakta olan önemli bir sektördür.

Suriye'de 180 Milyon dolar değerinde bir şeker rafinerisi kurulması planlanmaktadır. Kurulduğunda bu rafinerinin dünyanın en büyük şeker

rafinerilerinden biri olması beklenmektedir. Faaliyete geçtiğinde üretim kapasitesinin yılda 1 milyon ton olması beklenen fabrikanın Suriyeli, Kuveytli ve Brezilyalı yatırımcıların ortaklığı ile kurulması planlanmaktadır. Projenin devam etmesi durumunda, kurulacak olan fabrika ile Suriye'de devletin şeker üretimi üzerindeki tekeli de ortadan kalkmış olacaktır.

Kamu Kuruluşu olan Çimento ve İnşaat Malzemeleri Kurumu'nun Hama şehri yakınlarında yıllık 1 milyon ton kapasiteli çimento üretim tesisi yapımına ilişkin 1999 yılında açtığı ihaleyi İranlı Ehdas Sanat Corporation kazanmış ancak projenin yavaş ilerlemiş olması nedeniyle, sözkonusu tesisin 2005 yılı ikinci yarısında üretime geçmesi planlanmaktadır.

TARIM

Büyük ölçüde yağmura bağlı olan tarım sektörünün en önemli ürünleri, buğday, arpa, pamuk, şeker pancarı ve zeytindir. Pamuk, Suriye tarım sektörünün en önemli ürünüdür. Pamuk üretiminin yaklaşık yarısı gelişmekte olan tekstil sektöründe kullanılmaktadır.

Suriye Hükümeti, kurak geçen mevsimlere karşı önlem olarak sulama sistemlerinin geliştirilmesini bir öncelik olarak kabul etmektedir. Tarım alanlarının yalnızca %20'lik bölümü sulanırken geri kalan bölümü yağmur yağışlarına bağlıdır. Ortalama bir çiftçinin devletten kredi almakta zorlanması da yeni sulama sistemlerinin ülkede gelişmesi için engelleyici bir faktör olmuştur. Tarım alanlarının üçte ikilik bölümünde buğday ve arpa üretimi yapılmaktadır.

2003 yılında olumlu hava koşulları ve yeterli yağışa bağlı olarak tarım sektörü verimli bir dönem geçirmiştir. Hükümetin, Dicle nehri kıyısı boyunca 150.000 hektarlık alanın sulanması ve bu çerçevede yüksek kapasiteli pompaların yerleştirilmesine yönelik projeleri bulunmaktadır. Yetersiz depolama koşulları nedeniyle, tahıl ürünlerinin tamamı kullanılamamaktadır. Bu çerçevede, silo kapasitelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Türkiye-Suriye sınır boyundaki mayınlı arazinin temizlenerek, bu arazilerin organik tarıma açılması konusunda çalışmalar başlatılmıştır. Burada gerçekleştirilecek ortak yatırım projelerinden elde edilecek ürünün birlikte üçüncü ülkelere satılması öngörülmektedir. Sözkonusu mayınlı arazide mayın temizleme çalışmaları devam ederken, tarım projelerinin hazırlanması öngörülmektedir.

YABANCI SERMAYE

Yabancı yatırımcıların birçok bürokratik engelle karşılaşmalarına neden olan 10 Nolu Yatırım Kanunu 2000 yılında yenilenmiştir. Sözkonusu Kanuna göre, karma şirketler için vergi muafiyeti, kuruluş tarihinden itibaren 7 yıl, özel limited ve anonim şirketler için ise üretim tarihinden itibaren 5 yıldır. Ayrıca, üretiminin %50'den fazlasını ihraç eden şirketlerin muafiyet süresi 2 yıl daha uzatılmaktadır. Yatırımda kullanılacak makina ve ekipmanlar gümrük vergisi

ödenmeden ülkeye girebilmektedir. Yatırım Kanununa göre kırsal kesimde yatırım yapan veya yerel girdiler kullanan yatırımcılara ek birtakım teşvikler verilmektedir.

10 sayılı Yatırım Teşvik Kanunu kapsamına alınması istenen projelerin onayı için öncelikle bir danışman şirketine proje fizibilite raporu hazırlatılmalı ve daha sonra Yatırım Bürosundan alınacak formun doldurularak ilgili bakanlığa havale edilmesi ve gerekli belgelerle (vekaletname ve bir avukat tarafından hazırlanması öngörülen şirket kuruluş sözleşmesi) Yatırım Bürosuna başvurulması gerekmektedir. Başvuru işlemlerinin sonuçlanması yaklaşık 2 ay sürmektedir. Yatırım izni çıktıktan sonra yatırımcı minimum 10 milyon SL olan sermaye transferini gerçekleştirmek zorunda olup, yatırım inşaatını en çok 36 ayda tamamlamak durumundadır. Yatırım Konseyi 1 yıl içinde uygulamaya başlamayan projeleri iptal etme yetkisine sahiptir. Yatırım kararı çıktıktan sonra onay yazısı tüm Bakanlıklar ve kuruluşlara duyurulur ve gerekli idari ve sanayi izinlerinin ve hizmetlerinin sağlanması için talimat verilir. Projenin red edilmesi durumunda yatırımcı red edilen proje için talep edilen bilgi ve verileri ilave ederek yeniden başvuruda bulunabilmektedir. Yatırım başvuru formunda yer alan işçi ve hammadde ihtiyaçları bölümünde yerli işçi ve hammadde istihdamının belirtilmesi proje onay süresini hızlandırmaktadır.

Yatırımcı karşılaştığı sorunlarla ilgili Yatırım Bürosuna dilekçe sunduktan sonra Yatırım Bürosu en geç iki hafta içinde yanıt vermek zorundadır.

10 No'lu Kanun çerçevesinde yer alan projelerde yatırımcı yurtdışında döviz hesabı açtırabilmekte ve sermayenin %50'sini geçmemesi kaydıyla Suriye Bankalarında bulunan paraların bir bölümünün yurtdışındaki hesaplara transferine izin verilmektedir. Yatırımcı arsa satın alma hakkına sahip olmakla birlikte proje bitiminde arsayı satmak zorundadır.

10 No'lu Kanun çerçevesinde proje için gerekli olan tüm makina, araç, cihaz, ekipman, nakliye araçları, binek arabaları, otobüs ve midibüs ve projenin uygulaması ve gelişmesi için gerekli malzemelerin ithalatı gümrüksüz yapılabilmektedir. Yatırımlarda yeni makina kullanım şartı aranmakta ancak bazı projelerde yenilenmiş makinalar da kabul edilebilmektedir.

Yatırım Yasası çerçevesinde oluşturulan projeleri özel Limited Şirketler, özel Anonim Şirket ve Ortak Girişimler (Devlet Katılımı en az %25 olmak üzere) yürütebilmektedirler. Söz konusu şirketler, onayı aldıkları tarihten itibaren bir takım imtiyazlardan yararlanmaktadır. Süpermarket kurulması bu yasanın dışında yer almaktadır.

Yatırım Yasası kapsamındaki projelerle ilgili olarak gelir ve emlak vergisinden istisna süresi, şirket tipi ile üretim ve ihracat yüzdesine göre değişmektedir. Yatırımcılar tüm döviz ihtiyaçlarını yabancı kaynaklardan veya ihracattan doğan döviz gelirleriyle karşılayabilmektedirler.

Enerji üretimi ve dağıtımı, hava taşımacılığı, liman işletmeciliği, şişe suyu, petrol ve doğalgaz dışındaki tüm sektörler yabancı sermayeye açıktır.

Yatırımcıların, bir devlet bankası olan Suriye Ticaret Bankası'ndan döviz mevduatı açtırabilmeleri ve getirilen sermayenin tamamını döviz olarak bu hesaba alacak kaydettirebilmeleri mümkündür. Yurtdışından temin edilen döviz kredileri de bu hesaba transfer edilebilmekte, ayrıca, ihracattan sağlanan döviz gelirlerinin %75'i bu hesapta tutulabilmektedir.

Yatırım mallarını sigortalama işlemleri "Inter-Arab Investment Guarantee Corporation" veya Suriye'nin ilgili makamlarının uygun gördükleri herhangi bir kurum nezdinde gerçekleştirilebilmektedir.

Yabancı yatırımcılar yatırım amacıyla getirdikleri dövizleri projenin işletmeye geçmesinden 5 yıl sonra tekrar döviz cinsinden yurtdışına çıkartabilmektedirler. Yurtdışına aktarılacak para miktarı en fazla yurda getirilen döviz miktarı kadar olabilmektedir. Proje, yatırım konseyi tarafından onaylandıktan sonra 6 aylık süre zarfında yatırımcının projeyi uygulamada zorlanması durumunda getirdiği sermayenin yurtdışına tekrar transferi için Konsey'e başvurabilmektedir.

Yatırım projelerinde görevli yabancı uzman ve teknisyenler, ücret ve maaşlarının yarısını, iş sonu tazminatının ise tamamını döviz olarak yurtdışına gönderebilmektedirler. Net gelirini 3 milyon SL ve üzeri gösteren firmalara yönelik yeni kurumlar vergisi oranı %63'ten %35'e indirilmiştir.

Özellikle tarım, gıda, ambalaj, tekstil, tüketim maddeleri, kimyasallar, çimento, elektronik, makina, inşaat malzemeleri, turizm ve enerji alanlarında yabancı yatırım beklenmektedir. Artan turist sayısı ile birlikte, Şam, Halep, Homs, Hama ve Tartus kentlerinde lüks turistik komplekslere büyük ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanı sıra, Suriye Ekonomi ve Dış Ticaret Bakanlığı tarafından tesbit edilen öncelikli yatırım alanları ise şunlardır;

- Düz cam, ısıya dayanıklı kumlu cam
- Suriye pamuğunun kullanımı şartıyla tekstil
- Şeker, gübre, lastik, ilaç, sanayi hammaddeleri
- Deterjan ve hammaddesi, soda, plastik, granül, yağ, deri, kablo, elektrik nakil hattı malzemeleri
- Şalter ve eriyik, sayaç kutuları, trafo, regülatör, enerji üretim istasyonları
- Sulama araçları, zeytin ve zeytinyağı entegre tesis ve makinaları, yem, süt tozu, süt ve süt ürünleri malzeme ve fabrikaları
- Göl ve deniz balığı üretme çiftlikleri

Ülkede Halep, Homs ve Şam olmak üzere 3 adet sanayi bölgesi bulunmaktadır.

Suriye'deki başlıca yabancı yatırımcılar enerji sektöründe faaliyet göstermektedir. Bunların başında Shell, Conoco, Total-Fina-Elf, Ina Nafta Plin, Dublin, Devon Energy, Gulsands and Startegic Energy gelmektedir. Mitsubishi, Samsung, Mobil, Dupont, Gray-Mackenzie firmaları da diğer yabancı yatırımcılar arasında yer almaktadır. Suriye'ye bugüne kadar giren doğrudan yabancı sermaye 2.6 milyar dolara ulaşmıştır.

Suriye, New York Tahkim Anlaşmasına taraf olup, yabancı yatırımcılar ve devlet arasında sorun çıkması durumunda sözleşme veya yatırım anlaşmasında uluslararası tahkime gidilebileceği şartı bulunması halinde uluslararası tahkime gidilebilmektedir. Aksi takdirde yerel mahkemeler yetkilidir.

Yatırımcı İçin Pratik Bilgiler	
Sanayi Bölgelerinde Arsa Fiyatı	900 SL/m ²
Elektrik	2.5 SL/KWH
Su	2 SL/M ³
Fuel Oil	170\$/ton
Ücretler	Mühendis 400-500\$ Kalifiye İşçi 300-400 \$ İşçi 150 \$
İşçinin İşverene maliyeti	%14 sosyal sigortalar %3 iş kazası %0.1 harç

DIŞ TİCARET

Suriye ihracatında, Almanya, İtalya, Türkiye ve Birleşik Arap Emirlikleri ilk sıraları almıştır. İhracatında en önemli ürünleri, ham petrol ve petrol ürünleri, gıda ve canlı hayvan, tekstil ve tekstil lifleri ile ham pamuk oluşturmaktadır. İthalatta ise, Almanya, İtalya, Çin ve Fransa ilk sıraları almaktadır. İthalatında en önemli ürünleri, makina ve ulaşım ekipmanları, gıda, canlı hayvan, metal ve metal ürünleri, kimyasallar ve fosfat oluşturmaktadır. Mayıs 2001'de yayınlanan bir kararnameyle 1100 ithal hammaddeye uygulanan ve %6 ila %20 arasında değişen gümrük vergi oranları %1'e indirilmiştir. Bu çerçevede, ithal hammaddeye dayalı Suriye sanayisinin girdi maliyetinin azaltılması ve rekabet gücünün artırılarak ihracata ivme kazandırılması amaçlanmaktadır.

Eylül 2004 itibariyle çimento ithalatı serbest bırakılarak özel sektör tarafından da yapılmasına izin verilmiştir. 2004 yılında çimento talebi 6.4 milyon ton civarında olmuştur.

İhracat yılın ilk 11 ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre %5.2 oranında gerileyerek 6.3 milyar dolar olurken, ithalat aynı dönemlerde %7.2 oranında artarak 4.8 milyar dolara çıkmıştır.

Bunun dışında yeni bir kararnameyle gümrük tarife oranları hesaplanış şeklinin uluslararası standartlara uyumu sağlanmıştır.

Suriye'nin Lübnan, Ürdün, Bahreyn, Katar, Kuveyt, Yemen, Suudi Arabistan, BAE, Uman, Fas, Cezayir, Tunus, Mısır ve Libya ile Serbest Ticaret Anlaşmaları bulunmaktadır. Suriye, ayrıca 2005 yılı başında yürürlüğe girecek olan GAFTA (Arap Ülkeleri Serbest Ticaret Bölgesi)'nin da üyesidir.

DIŞ TİCARET DÜZENLEMELERİ ve PAZAR BİLGİLERİ

➤ İthalat

Suriyeli resmi makamlar ithalat izninin kaldırıldığını belirtmelerine rağmen, halen Suriyeli özel firmalar tarafından ithalat yapmak için Dış Ticaret ve Ekonomi Bakanlığından ön izin alınması gerekmektedir.

Suriye'ye gelen malların doğrudan üretilen ülkeden ithal edilmesi esastır. Bu kuralın istisnası ise 10 Sayılı Yatırım Yasası uyarınca kurulan şirketlerdir.

10 Sayılı Yatırım Teşvik Yasası veya belirli diğer yatırım kanunları çerçevesinde kurulan firmalara, gümrük vergisinden muaf olarak ekipman ve hammadde ithal etmelerine izin verilmiştir. Bunlar;

- a) Makina Techizat gibi proje için gerekli tüm mallar,
- b) Çeşitli servis araçları
- c) Projenin yönetilmesi için gerekli hammadde ürünleri.

- a) maddesinde yeralan tüm ürünler resim, harç,damga pulu, yerel ve gümrük vergilerinden muaf olup herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Suriye'nin ithalat politikası aŐađıda sayılan prensipleri öngörmektedir.

- Hammadde, yedek parça, makina ekipman (Tarım ve sanayi) tıbbi / laboratuvar cihaz-ları ve mühendislik ile bilimsel cihazların ithalatına izin verilmesi,
- Yerli üretimi bulunmayan gıda maddeleri ile tarımsal ürünlerin ithalatına izin verilmesi, yerli üretimi bulunan maddelerin ithalatının kısılması veya mümkün olduğunca asgariye indirilmesi,
- Daha yüksek gümrük vergisi uygulanarak lüks maddelerin ithalatının kısılması,
- Temel veya lüks olduklarına bakarak ithal mallarının değişik gümrük vergilerine tabi kılınması,
- İthalatın büyük bir bölümünün ihracat gelirleriyle finanse edilmesi

Suriye'ye ithal edilen bütün ürünler gümrük vergisine ve birleŐtirilmiş vergiye tabidir. Vergi oranları hükümetin gerekliliği konusundaki yaklaşımına göre %1 ile %200 arasında değişmektedir. Otomobil gibi lüks ürünlere yüksek oranlı vergi konulurken, gıda ve sanayi hammaddelerine ise düşük vergi uygulanmaktadır.

"İthalatı Elverişli Ürünler Listesi"nde yeralan ürünlerin ithalatına izin verilmektedir. Özellikle sanayi ve tarım için gerekli maddelerin ithal izinlerine öncelik verilmektedir. İmalat için gerekli ham ve ara malların ithalatının Suriye Ticaret Bankası'nca finansmanı mümkün kılınmıştır.

Suriye Hükümeti bazı durumlarda geçici ithalata izin vermektedir. Suriye’de bir proje yürütmekte olan firmaların sözkonusu proje için gerekli olan makina ve ekipmanları ithalatına izin verilmektedir. Sözkonusu işler tamamlandıktan sonra bu makina ve ekipmanlar tekrar yurt dışına çıkarılabilmektedir.

Narkotik ürünler, mobilya ve silah ithalatı yasaktır. Ayrıca tütün, çelik, buğday gibi bazı temel ürünlerin ithalatı devletin yada devlet tarafından görevlendirilmiş özel kuruluşların tekelindedir. Hazır giyim, konserve balık dışında işlenmiş gıda, bazı ilaçlar, kozmetik hammaddesi, bira, tütün, şişe suyu, peynir ve içecekler ithalatı yasak ürünler arasında yer almaktadır.

Ürün Adı	Gümrük Tarife Oranları
Hammaddeler	%1
Fabrika Ekipmanları	%1-20
Temel Gıda ürünleri	%1-7
Konserve ve işlenmiş gıda	%30-50
Radyo, VCR vb elektronik ekipmanlar	%30-50
Tüketim ürünleri	%1-20
Medikal ekipmanlar	%7
Bilgisayar	%29
1600 cc altındaki arabalar	%110
1600 cc üzerindeki arabalar	%200

Suriye gümrüklerinde otomasyona geçilmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Halihazırda ürünün gümrükten çekilme işlemleri ortalama bir hafta sürebilmektedir. Canlı hayvan ve su ürünlerinde bu süre daha da uzayabilmektedir. Hammaddeler gümrüklerden transit geçerek doğrudan fabrikaya gelmekte ve gümrük kontrolleri fabrikada yapılmaktadır. Bazı ürünlerde gümrük kontrolü araç üzerinde yapılmaktadır.

➤ İhracat

Suriye’nin ihracat politikası, ihraç edilebilecek yerli mamul ve maddeleri teşvik ve desteklemek suretiyle uygulanmaktadır. Bakanlık ihraç edilecek ürünün vergiye tabi olup olmayacağına karar vermektedir. Bazı ürünler ihracat vergisine tabi olabilecektir. İhracat işlemleri, ihracatçıların Suriye Ticaret Bankası nezdinde yapacakları döviz iade taahhüdüne bağlıdır. İhracatçılar, ihraç edilen malın Suriye Menşeli olduğunu gösteren belgeleri de ilgili gümrük makamlarına sunmalıdır.

➤ Kamu Alımları

Kamuya ihracat gerçekleştirmek özel sektöre nisbeten daha karışık ve zordur. Kamu sektörü özellikle 20 bin dolar’a kadar olan küçük alımlarda direkt satın alma, büyük anlaşmalar sözkonusu olduğunda ise ihale yoluyla alımları gerçekleştirmektedir. Zaman zaman da takas yöntemine başvurulmaktadır. Devlet genellikle “ithalata Elverişli Ürünler Listesi” dışında kalan ürünleri ithal etmektedir.

Yabancı şirketlerin kamu sektörü ile iş yapmasına ilişkin herhangi bir kısıtlama mevcut değildir. Yabancı firmaların, kendi ülkelerindeki ticaret ve sanayi odasına kayıtlı olmaları ve kendi ülkelerinde devlet sektörüne hizmet etmemeleri gerekmektedir. Ayrıca daha önce Suriyede katılmış oldukları bir ihalede diskalifiye edilmemiş olmalıdırlar. Yine yabancı firmalar Suriye ile iş yaparken İsrail boykotuna uymak zorundadırlar.

Geçici teminat oranı %5, kesin teminat oranı ise %10'dur. Kapalı teklif usulü yapılan ihalelerde bile teklifler açıldıktan sonra, ihaleye katılan firmalara fiyat kırmaları teklif edilmektedir. İhaleyi kazanmayan firmaların teminat mektuplarının çözülmesi zaman zaman bir yıla kadar gecikmektedir. Yine ihaleye katılan bir firma akreditif açılmasından önce altı ay içerisinde tekliflerini geri alabilmektedir. Teminatlar teslimat şekillerine göre de taksitlendirilebilmektedir.

İhalelere, Suriyeli bir firma aracılığıyla katılma zorunluluğu getirilmiştir.

Yatırımcılar tüm döviz ihtiyaçlarını yabancı kaynaklardan veya ihracattan doğan gelirleriyle karşılayabilirler.

➤ **Serbest Bölgeler**

Suriye'de toplam 7 adet serbest bölge bulunmaktadır. Bunlar Tartus Limanı, Lazkiye Limanı, Halep, Adra, Şam, Şam Uluslararası Hava Limanı ve Dera Serbest Bölgesidir. Dera Serbest Bölgesi dışında kalan diğer serbest bölgeler Serbest Bölgeler Genel Müdürlüğü tarafından idare edilmektedir. Kuveyt sınırında yer alan Dera Serbest Bölgesi Suriye-Kuveyt ortak girişimidir.

Serbest Bölgelere giren mallar için ithalat lisansı gerekmektedir. Bölgelere giren ve depolanan tüm mallar yerel vergilerden muaftır.

Serbest bölgeler altyapı eksikliği ve kanuni engellemeler ve buna benzer sorunlardan dolayı büyük üretim merkezleri haline dönüşmemiştir. Serbest bölgelerdeki bankacılık işlemleri banka ve sigorta şirketlerinin kurulmasına izin verilmiş olmasına rağmen, Suriye Ticaret Bankası şubeleri üzerinden yapılmaktadır.

➤ **Şirket Kuruluşu**

Son yıllarda anonim şirketler daha da yaygınlaşmaktadır. 1980'li yıllardan bu yana hükümet ile özel sektör arasında anonim şirket olarak birçok ortak girişim kurulmuştur. 10 sayılı yatırım yasasına göre kurulan ortaklıklarda anonim şirketler daha yaygındır. İşletmenin kuruluşunun bir ayı içinde işletmenin kaydı gerçekleştirilmeli ve Sanayi Bakanlığı'ndan bir işletme lisansı alınmalıdır. Firmaların 5 kurucusu olmalı ve minimum sermaye 50 000 Suriye Poundu olmalıdır. Başvurular İaşe ve İç Ticaret Bakanlığına yapılır. Söz konusu Bakanlığa şirket kuruluş sözleşmesi sunulmalıdır. İaşe ve İç Ticaret Bakanlığının ortaklığı onayını müteakiben şirket sözleşmesi Resmi Gazetede yayınlanır.

Yabancılar veya yabancı katılımcılarla kurulan firmaların Dış Ticaret ve Ekonomi Bakanlığından izin almaları gerekmektedir.

Suriye'deki limited şirket modeli yapısal olarak batıdaki limited şirketlere benzerler. Ana sözleşme firmanın ismi ve adresini, amacını, ortaklar ve yöneticilerle ilgili bilgileri, onların hisse ve sorumluluklarını içermelidir. Resmi sicil için başvurular İç Ticaret ve İşle Bakanlığına yapılır.

Anonim şirketlerde yönetim kurulunda çoğunluğun Suriye vatandaşı olma zorunluluğu nedeniyle yabancılar limited şirket kurmayı tercih etmektedirler. Limited şirketler sigorta ve bankacılık hariç her alanda faaliyet gösterebilmektedirler.

➤ Pazarın Genel Durumu

Suriye Hükümeti ithal ikamesi politikası izlemekle birlikte, son dönemde yönetimin, birçok tüketim malının ithalatına yönelik kısıtlayıcı politikasında esneklik göstermesi sonucu rekabet artmıştır. Türkiye coğrafi yakınlığından dolayı başta nakliye ücretleri olmak üzere diğer ülkelere göre doğal bir rekabet avantajına sahiptir. Bundan dolayı tüketiciler fiyatlara karşı çok duyarlıdır. Lüks ve pahalı mallara karşı talep düşüktür.

➤ Acenta ve Temsilcilik

Yabancı şirketlerin Suriye'de müşterilerle ilişkilerinin daha düzenli olması, ihalelerin daha kolay takip edilebilmesi, ürünlerin tanıtımının yapılabilmesi için bir acentası veya temsilciliğinin olması gerekmektedir.

TÜRKİYE-SURİYE İKİLİ TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

ANLAŞMA VE PROTOKOLLER

Anlaşmanın Adı	İmza Tarihi
Ticaret Anlaşması	17.09.1974
İkili Hava Ulaştırma Anlaşması	13.11.1976
Bilimsel ve Teknik İşbirliği Anlaşması	23.03.1982
Karma Komisyon Kurulmasına İlişkin Anlaşması	23.03.1982
Uzun Vadeli Ekonomik İşbirliği Anlaşması	23.03.1982
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	23.03.1982
Gümrük İşbirliği ve Kaçakçılığın Önlenmesi Protokolü	23.03.1982
Telekomünikasyon Alanında Mutabakat Muhtırası	23.03.1982
Turizm İşbirliği Anlaşması	19.05.1982
Turizm İşbirliği Uygulama Protokolü	16.03.1983
Ekonomik İşbirliği Protokolü	17.07.1987
Karma Ekonomik Komisyon 6. Dönem Protokolü	29.08.2003
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi	06.01.2004
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması	06.01.2004

Kaynak: DTM

Yapılan müzakereler sonucu, Türkiye ile Suriye arasında Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması ve Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşmaları Sn. Bashar Al Assad'ın geçtiğimiz Ocak ayında Türkiye'ye gerçekleştirdiği ziyaret vesilesiyle imzalanmış bulunmaktadır.

Hukuki altyapının en önemli unsuru olan Türkiye-Suriye Serbest Ticaret Anlaşması, T.C. Başbakanı Sn. Recep Tayyip Erdoğan'ın Suriye'ye 22-23 Aralık 2004 tarihlerinde gerçekleştireceği ziyaret vesilesiyle imzalanacaktır.

Bu Anlaşma çerçevesinde gümrük vergilerinin 12 yıllık bir süreç içinde aşamalı olarak sıfırlanması öngörüldürken, miktar kısıtlamaları ve bazı mallara getirilen ithal yasakları ile gümrük dışı harç gibi tarife dışı engellerin tamamen kaldırılması sözkonusu olacaktır.

TÜRKİYE – SURIYE İKİLİ TİCARETİ (1000 \$)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2000	184.267	544.322	726.258	-360.055
2001	281.141	463.476	744.617	-182.335
2002	256.515	506.184	762.700	-249.668
2003	407.837	413.340	821.177	-5.503
2003 Ocak-Ekim	349.480	332.520	682.000	16.960
2004 Ocak-Ekim	306.989	291.760	598.749	15.229

Kaynak:DTM

2003 yılı itibariyle Türkiye'nin Suriye'ye ihracatı bir önceki yıla göre %59 oranında artarak 256.5 milyon dolardan 407.8 milyon dolara yükselmiştir. Türkiye'nin Suriye'den ithalatı ise 2003 yılı itibariyle %18.3 oranında azalarak 413.3 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Suriye'ye 2004 yılı Ocak-Ekim döneminde ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre %12 oranında gerileyerek 349.5 milyon dolardan 307 milyon dolara düşmüştür. Aynı dönemlerde Suriye'den ithalatımız %12.3 oranında gerileyerek 291.8 milyon dolara düşmüştür.

2004 Yılı Ocak-Ekim Dönemi İtibariyle Türkiye'nin Suriye'ye İhracatında Başlıca Maddeler	
Mineral Yakıtlar	55.847.009
Sentetik Suni Devamsız Lifler	32.002.227
Kazanlar, Makinalar	29.045.930
Tuz, Kükürt, Çimento vs.	26.813.972
Demir Çelik	26.422.836
Plastikler	23.751.612
Hayvansal ve Bitkisel Yağlar	10.286.673
Otomotiv ve Yan Sanayii	9.949.460
Kağıt Karton	8.864.291
Demir Çelik Eşya	8.551.050
Diğer	75.454.937
Toplam	306.989.997

Kaynak:DTM

2004 Yılı Ocak-Ekim Dönemi İtibariyle Türkiye'nin Suriye'den İthalatında Başlıca Maddeler	
Mineral Yakıtlar	219.964.612
Pamuk	40.011.181
Gıda Sanayi Döküntüleri	5.517.072
Yağlı Tohum ve Meyvalar	5.148.707
Demir Çelik	5.095.728
Kağıt Karton	3.820.145
Plastikler	2.548.590
Tuz, Kükürt, Çimento vs.	1.422.563
Yapağı, Yün	1.281.014
Şeker ve şeker ürünleri	961.471
Diğer	5.989.097
Toplam	291.760.180

Kaynak:DTM

Suriye özel sektörünün küçük ölçekli yatırımlara yönelmesi ülkemizde üretilen makina, ekipman ve elektrikli cihazlar gibi yatırım mallarına olan talepleri artırmıştır. Suriye, 2004 yılı başı itibariyle ikinci el makina ithalatına izin vermiştir. Suriye makina ithalatının %50'si ülkemiz açısından ihracat potansiyelleri yüksek ve Suriye'de büyük talep gören tarım makinaları, gıda işleme ve paketleme makinaları, tekstil makinaları, pompa ve kompresörler, iş makinaları ve takım tezgahlarından oluşmaktadır.

Suriye gıda işleme sanayinde makina-ekipman ve üretim teknolojileri genel olarak yenilemeye ve yüksek teknolojiye ihtiyaç duymaktadır. Suriye'nin güçlü tarım potansiyeli, konservesi yapılabilecek geniş sebze ve meyve tarımını da beraberinde getirecektir. Tüm bu gelişmelere paralel olarak gıda işleme ve paketleme sanayisinin de gelişmesi beklenmektedir.

Suriye'de yılda ortalama 1 milyon ton pamuk üretildiği ve tekstil ürünleri ihracatının yıldan yıla arttığı gözönüne alındığında tekstil makinalarına olan ihtiyacı da artacaktır.

Diğer yandan, endüstriyel büyüme, arazi ıslahına yönelik çalışmalar, su ve atık su projeleri ve inşaat sektöründeki büyümeden dolayı pompa ve kompresör pazarında önemli bir potansiyel görülmektedir.

Otomotiv ana ve yan sanayi ithalatı Suriye'de makina ithalatından sonra üçüncü sıradadır. 2003 yılı sonlarında otomobillere uygulanan gümrük vergilerinde %50'lere varan indirimler, otomobillere ve oto yedek parçalarına olan ithalatı artırmıştır. Ağustos 2004'te Yatırım Konseyi, İran ve Mısırlı otomobil üreticilerinin yatırım projelerini onaylamış olması yedek parça açısından ihtiyacın artacağını göstermektedir.

SERBEST TİCARET ANLAŞMASI

Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, 2004 yılı ilk altı aylık dış ticaret verilerine göre, Suriye'ye ihrac ettiğimiz sanayi ürünlerine uygulanan vergilerin toplamda yaklaşık %15'i Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini müteakiben üçüncü yılın sonunda ise yaklaşık %50'si kaldırılmış olacaktır.

Türkiye ile Suriye arasındaki tarım ürünleri ticaretine ilişkin olarak ise; sektörel hassasiyetler dikkate alınarak seçilmiş ürünlerde karşılıklı olarak gümrük vergisi muafiyeti/indirimleri tesis edilmiştir.

Bu çerçevede, ilk etapta %1, %1.5 ve %3.5 gümrük vergisine tabi mallar Anlaşma yürürlüğe girdikten hemen sonra sıfırlanacaktır. %5 ve %7 oranında gümrük vergisine tabi olan mallar Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini takiben üç yıl içinde, %10, %11.75 ve %14.5 oranında gümrük vergisine tabi olan mallar Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini takiben altı yıl içinde, %20 ve %23.5 oranında gümrük vergisine tabi olan mallar Anlaşma'nın yürürlüğe girmesini takiben dokuz yıl içinde, %29, %35 ve %47 gümrük vergisine tabi olan mallar oniki yıl içinde kademeli olarak sıfırlanacaktır.

Motor gücü 1600 cc'yi geçmeyen taşıtlar ve motor gücü 1600 cc'den fazla 3000 cc'yi geçmeyen taşıtlar dışında gümrük vergi oranı %50'nin üzerinde olan tüm mallara uygulanan vergi Anlaşma'nın yürürlüğe girmesi ile %50 oranına indirilecek ve on iki yıl içinde sıfırlanacaktır.

SINIR TİCARETİ

Suriye ile Mardin, Şanlıurfa, Gaziantep, Kilis ve Hatay illerimiz arasında sınır ticareti yapılmakta olup, Suriye'nin bugüne kadar sınır ticareti kapsamında ithalata izin vermemesi nedeniyle bu kapsamdaki ticaret tek taraflı olarak ülkemizin sağladığı tarife tavizleri ile yürütülmektedir.

Irak üzerinden Körfez Ülkelerine yapılmakta olan canlı hayvan ihracatımız, 1990 yılında başlayan Körfez Krizi nedeniyle Suriye karayoluna kaymıştır. Ancak, Suriye Hükümeti, 1991 yılı sonunda ülkemizde görülen sığır vebası hastalığı nedeniyle, ülkemiz menşeli canlı hayvanların Suriye'ye girişini ve bu ülkeden transit geçişlerini yasaklamıştır.

SERBEST BÖLGELER

Serbest Bölgelerimizle Suriye arasında 2004 yılı Ocak-Ekim döneminde ithalat 4.723.000 ABD doları Suriye'den bölgelere, 12.252.000 ABD doları bölgelerden Suriye'ye olmak üzere toplam 16.975.000 ABD doları tutarında ticaret hacmine ulaşılmıştır.

ULAŞTIRMA

Türkiye ile Suriye arasındaki karayolu taşımaları, 23.03.1982 tarihli "Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması" ve bu anlaşmaya dayalı protokoller çerçevesinde yürütülmektedir.

Ortadoğu ve Yakınoğu'ya yapılacak demiryolu taşımaları, Türkiye, İran, Suriye, Ürdün ve Lübnan'ın üyesi olduğu Ortadoğu Demiryolları Konferansı Ortak Anlaşması çerçevesinde yapılmaktadır. 1997 yılı ikinci yarısından itibaren Irak ile Suriye arasındaki Al-Waled sınır kapısının yük ve yolcu taşımacılığına açılması sonrasında TCDD Nusaybin-Kamışlı hattında taşımacılığa başlamıştır. Ülkemiz sınırları içinde kalan İslahiye-Meydanekbez demiryolu hattı ile Suriye'ye ve bu ülke üzerinden Ürdün'e, taşıma yapılabilmektedir.

ENERJİ

Tüpraş, Suriye Milli Petrol Şirketi'nden (SYTROL), yıllık bazda yapılan kontratlarla ham petrol alımına 1995 yılında başlamıştır. Türkiye'nin enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesinin taşıdığı önem dikkate alındığında, sınırlarımıza çok yakın bir bölgede bulunan rezervlerden elde edilecek doğalgazın yaklaşık 300 km'lik bir boru hattı ile güneydeki sanayi merkezlerimize taşınması mümkün görülmektedir. Suriye'nin bilinen doğalgaz rezervleri 240.5 milyar m³ ve yıllık doğalgaz üretimi ise 4.1 milyar m³ civarındadır.

Suriye ve Türkiye arasında enerji alanında en önemli konuları, Atatürk Barajı nedeniyle kontrol altına alınan Fırat Suları ve Asi nehri teşkil etmektedir. İki ülke arasında gerçekleştirilen resmi ziyaretlerde Asi nehri üzerinde kurulacak baraj inşaaı için alınan prensip kararının hayata geçirilmesine yönelik çalışmaların başlatılması konusunda da görüş birliğine varılmıştır.

Suriye Petrol Bakanı 2001 yılının Ocak ayında ülkemize gerçekleştirdiği ziyaret sırasında yapılan Bakanlar ve heyetler arası görüşmelerde, iki ülkenin petrol ve doğalgaz alanında süratle işbirliğine başlamalarına ve bu yönde teknik çalışma grupları oluşturulmasına karar verilmiştir. Enerji alanında işbirliği, ikili planda Suriye'nin petrol ve doğal gaz sahalarında keşif üretim ve işletme faaliyetlerini, çok taraflı planda ise Mısır'ın El Ariş Limanından Ürdün-Suriye-Türkiye bağlantısıyla Avrupa'ya ulaştırılması planlanan doğal gaz boru hattını kapsamaktadır. Bu hat sayesinde Mısır'ın yanısıra Suriye'den de doğal gaz alınabilecektir.

Diğer yandan, Ürdün, Suriye, Lübnan, Mısır'ın dahil olduğu Mashrek Anlaşması'na Irak'ın da katılmış olması ile Irak doğal gazının Suriye'nin Homs şehrine daha sonra Halep üzerinden Türkiye'ye taşınması da sözkonusu olabilecektir.

Ayrıca, Türkiye, Suriye, Mısır, Ürdün, Irak ve Lübnan'ı kapsayan Enterkonnekte Elektrik Projesinin tamamlanmasından sonra elektrik alanında gerek Suriye'den, gerekse projeye taraf diğer ülkelere elektrik temini mümkün olacaktır.

Ham Petrol Alımı		
Yıllar	Miktar (1000 ton)	Değer (milyon \$)
1999	1.616	209
2000	1.369	275
2001	1.036	180
2002	1.050	187
2003	700	148
2004 Ocak-Eylül	238.6	56.5

Kaynak: Tüpraş

Bir Türk firması Suriye Petrol Bakanlığı ile ortaklaşa asfalt madenleri işletecektir. Diğer yandan bir Türk konsorsiyumu Petrol Bakanlığı'nın açmış olduğu araçlardaki yakıt sisteminin LPG'ye dönüştürülmesi ihalesine teklif vermiş bulunmakta olup, teklifler henüz inceleme aşamasındadır.

TURİZM

Türkiye ile Suriye arasında 17 Mayıs 1982 tarihinde imzalanan bir Turizm İşbirliği Anlaşması bulunmaktadır. Ülkemize gelen Suriye vatandaşlarının önemli bir bölümü ticari amaçlarla ülkemizi ziyaret etmektedir. Ancak, gelişen ilişkilerle birlikte karşılıklı turist sayısı artmaya başlamıştır. Ocak 2004'te ise iki ülke arasında turizm alanında Karma Komisyon Protokolü imzalanmıştır.

Suriye'den Ülkemize Gelen Turist Sayısı	
Yıllar	Turist Sayısı
1999	102.444
2000	122.376
2001	109.697
2002	126.310
2003	154.249
2003 Ocak-Ekim	131.717
2004 Ocak-Ekim	163.889

Kaynak: Kültür ve Turizm Bakanlığı

**Geçici Veri*

SINAI İLİŞKİLER

Suriye'li firmalar tarafından Türk firmalarına ortak yatırıma yönelik önerilen alanlar, gıda, ambalaj, makina, çimento, GRP boru üretimi, kumaş, madencilik, inşaat malzemeleri, gübre, deterjan, cam, deri, boya, konteyner üretimi, kumaş üretimi ve boyaması, iç giyim, otel işletmeciliği, eğlence merkezleri, enerji projeleri, sağlık turizmi, tuz ve zeytinyağı üretimi ve dağıtımıdır.

Ticaret ve Sanayi Bakanlığı ile Suriye Sanayi Bakanlığı arasında Ekim 2004'te imzalanan İşbirliği Protokolü'ne göre Türk ve Suriyeli üyelerden oluşan bir izleme komitesi kurulmuştur. Buna göre sözkonusu izleme komitesinin görevleri arasında Suriye'de yatırım projesi olan Türk firmalarının zorluk

çektikleri noktalarda bu komiteye başvurması ve sorunların komite tarafından izlenmesi ve gerekli durumlarda toplanması yer almaktadır. Komitenin Türk tarafında Türk-Suriye İş Konseyi Başkanı, DEİK Grup Koordinatörü ve Sanayi Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı yer alırken, Suriye tarafında Sanayi Bakan Yardımcısı ve İş Konseyi Eş Başkanı yer almaktadır.

Türk Firmalarının Suriye’de Yatırımları ve İlgilendikleri Yatırım Alanları

Tekstil alanında faaliyet gösteren Akteks firması Halep’te akrilik iplik üretimine başlamıştır. Yine tekstil alanında faaliyet gösteren Kateks firması ise yaklaşık 13 milyon dolarlık bir yatırımla iplik üretim tesislerinin kuruluş çalışmalarını başlatmıştır. Dedeman Holding Halep’te bir eğlence merkezinde yer alacak Aqua-park işletmesini üstlenmiştir. Halihazırda 22 milyon dolar değerindeki Al-Bab-Tadef sulama projesini yürüten Superlit Firması, CTP ve PE boru üretimi yapmak üzere kurmayı planladığı boru fabrikası yatırımı için yatırım izni almış bulunmaktadır. Suriye’de Al-Thawra, Deir Al Zor, Tal Salhat şeker fabrikalarının toplam 25 milyon dolar değerindeki modernizasyon çalışmalarını da Türkiye’den Kayseri Şeker Fabrikası üstlenmiştir. Marsa Firması da Suriye’de margarin alanında fason üretim yaptırmaktadır.

Bunlara ilaveten zeytin atıklarından kömür üretimi, damlatma ile sulama sistemleri, demir ve metal profil üretimi, bitkisel yağlar, açık denizlerde av filosu, plastik profiller, plastik granül renklendirici dioektil fatalat, bitkisel yağ rafine ve ambalajı, yumurta violleri ve karton kutu üretimi firmalarımızın yatırım yapmış olduğu diğer alanlardır. Diğer yandan, bir firmamız Galvanizli demir kaplama fabrikası kurmuş bulunmaktadır.

Türk firmalarının Suriye’de planladıkları yatırım konuları ise inşaat, mühendislik malzemeleri, demiryolu yapımı, lokomotif, zeytinyağı ve margarin üretimi, perakende, enerji nakil hattı, çimento, gıda, cam, elektrikli ev aletler, ambalaj, traktör, kamyon, LPG tankları, makina ve turizm olarak sıralanabilir.

SURİYE-TÜRKİYE EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLERİNDE YAŞANAN SORUNLAR İLE İLİŞKİLERİN GELİŞTİRİLMESİNE YÖNELİK ÖNERİLER

Bankacılık

- Türkiye’de, Suriye ile bankacılık işlemlerini yürüten çok sınırlı sayıda banka bulunmakta, bu bankalarında Suriye bankaları nezdindeki kredi limitlerinin yeterli olmaması nedeniyle ihracatçı firmaların akreditif ve teminat mektupları işlemlerinde büyük sıkıntılar yaşanmaktadır. Bu çerçevede Suriye’nin Türkiye’de tayin etmiş olduğu muhabir banka sayısını artırması ve bu amaçla iki ülke arasında bir bankacılık anlaşması imzalanması önem arz etmektedir.
- Suriye’ye yapılan ihracatlarda, Türk ihracatçıların kontrat gereği tüm taahhüt ve sorumluluklarını yerine getirmesine rağmen verilen kat’i teminat mektupları gerekçesiz olarak iade edilmemekte ve genelde büyük rakamlara tekabül eden bu teminatların geri alınamaması ve kapanmayan teminat mektubu nedeniyle kredi hatları dolu kalmakta ve yeni teminat

mektuplarına yer açılmamakta, ayrıca geri verilmeyen teminat mektubu nedeniyle firmalar bankalara komisyon ödemeye devam etmekte ve madur duruma düşmektedir.

- Suriye’de özel bankacılık yasasının çıkmasına rağmen halen uygulamada aksaklıklar yaşanmaktadır. Örneğin, akreditifli işlemlerde Türk bankalarınca orijinal yükleme evraklarının Suriye Bankalarına en kısa sürelerde ulaştırılmasına karşın; gümrük işlemleri için Suriye Bankası tarafından Gümrük Müdürlüklerine ilgili yazı geç ulaşmakta, uzun araçlar Suriye Gümrük Kapılarında bekletildikleri her gün için Suriye makamlarına bir bedel ödemektedirler.
- Suriyeli Bankaların uyguladığı “muhabir banka masraf ve komisyon oranları” çok yüksektir. Ayrıca, bu masraf ve komisyonların genel bankacılık uygulamalarında 3'er aylık dönemlerde tahsil edilmesine rağmen Suriye Bankalarınca peşin olarak talep edilmektedir. Bu durum işadamlarımızı zor durumda bırakmaktadır.
- Buna ilaveten işlemlerin hızlanması ve kolaylaşması noktasında Suriye’de bir Türk Bankası’nın şube açması son derece gerekli görülmektedir.

Yatırım

Sanayi Ruhsatı

- Suriyede Organize Sanayi bölgeleri dışındaki arazilere 1 yıl süre ile geçerli, uzatılabilir, Gecici Sanayii Ruhsatı verilmektedir. Uygun görülen araziler için 10 Nolu Kanun çerçevesinde yatırım yapmak isteyen yatırımcılara organize sanayi bölgeleri dışında istenilen arazi için Kati Sanayi Ruhsatı Verilmesi yatırımların ülkeye gelmesini kolaylaştıracaktır.

Döviz Transferi

- 10 No’lu Yatırım Kanunu çerçevesinde Suriye’ye transfer yoluyla gelen döviz yurtdışına transfer edilebilmesine rağmen Suriye Lirası olarak elde edilen kazanç dövize çevrilip yurtdışına transfer edilememektedir.
- 10 No’lu Kanun ile ilgili kurulan üretim tesisinin imalat yapabilmesi için hammadde ithal etmesi gerekmektedir. Hammadde ithal edebilmek için gerekli döviz tahsisinin yapılması gerekmektedir.

Kar Transferi

- Karın yurtdışına transferi belli izinler çerçevesinde yılda 1 kere gerçekleştirilebilmektedir.

Yukarıda belirtilen her iki durumun yeni bir düzenleme ile kolaylaştırılması önem arz etmektedir.

Sermaye Transferi

10 No'lu Yatırım Kanunu çerçevesinde sermayenin 5 yıl boyunca geri dönüşü engellenmektedir. Örneğin kanun değişikliği nedeniyle veya öngörülemeyen nedenlerden ötürü yatırımın durdurulması halinde yatırım yapan firma sermayesini ülkesine geri gönderememekte ve bu konu ciddi bir engel teşkil etmektedir.

Suriye'deki yatırım (fabrika vs.) aracılığıyla yapılan ihracatlardan elde edilen dövizin Türkiye'deki merkez firmaya gitmeden önce Suriye'ye gelmesi gerekmektedir. Bu durumda paranın Türkiye merkez ofise gönderilmesi iki kez döviz transferine neden olması nedeniyle firmanın maliyetleri artmaktadır.

Kamu İhaleleri

- İhaleler sonuçlandıktan ve Türk firması ihaleyi aldıktan sonra bazen iptal edilebilmektedir.
- Daha önceki Hükümetler döneminde imzalanmış olan sözleşmelerin Yeni Hükümetlerle de geçerliliğini koruması büyük önem arz etmektedir.
- İhale şartnamesinde ihaleden sonra fiyat indirilmesinin olmayacağı ve son fiyat verilmesi istenmesine rağmen ihaleden sonra tüm katılımcılardan yeniden indirim istenmesi en düşük fiyat teklifi veren firma açısından haksız rekabet yaratmaktadır.
- Suriye'de çıkan bazı uluslararası malzeme temin ihalelerinde (örneğin Gold Boru temin edilmesi) ödeme Suriye Lirası olarak yapılmakta ve bu paranın da dövize çevrilerek yurtdışına transferi mümkün olmamaktadır. Türkiye ihracat mevzuatına göre ise yapılan ihracat bedelinin yurtdışından Türkiye'ye transferi şart koşulduğundan ihracatçı firmanın ihalelere katılması mümkün olmamaktadır.

Ticaret

- Ticari amaçlı yapılan iş gezilerinde Türkiye'den ticari mahiyet arzeden mal, malzeme ve yedek parça numunelerinin gümrükten geçişleri aşamasında bedeli ve miktarı ne olursa olsun Suriye tarafınca zorluk çıkartılmaktadır. Türkiye'ye gelen veya Türkiye'den Suriye dışında başka bir ülkeye gönderilen aynı mahiyetteki numuneler için uygulanan prosedürün Suriye tarafınca da uygulanması işadamlarımıza büyük kolaylık sağlayacak, gümrük işlemlerinin ivme kazanmasına yardımcı olacaktır.
- Türkiye'den Suriye'ye ihrac edilecek bir ürün Türkiye'de teste tabi tutulduktan sonra bir de Suriye'de teste tabi tutulmaktadır. Bunun da Türk firmasının ürün maliyetini artırıcı bir unsur olması itibariyle ortak olarak belirlenecek bir denetim firmasının yetkili kılınması ihracatçı firma açısından maliyetleri düşürecektir.

- Türkiye ve Suriye ile ikili ekonomik anlaşmaların kapsamı genişletilerek, transit ticaret, reeksport ve sınır ticareti gibi dış ticaret imkanlarının geliştirilmesine yönelik mevzuat düzenlemelerinin yapılması önem arz etmektedir.
- İki ülke işadamlarını Suriye ve Türkiye’de bulunan Serbest Bölgelerin sunduğu imkanlardan faydalanmak adına yatırıma teşvik etmek noktasında serbest bölgeleri tanıtıcı çalışmaların yapılması faydalı olacaktır.

Turizm

Türk ve Suriye turizm firmalarının karşılıklı acenta ve temsilcilikler açmaları yönünde çalışmaların başlatılması ile turizm alanında işbirliği desteklenecek ve ticari ilişkiler ivme kazanacaktır.

Karayolları

- Türk araçlarının Suriye’yi terkinde beraberlerinde bulunduracakları mazot limitinin 200 Lt den 500 Lt’ye çıkarılması ve ayrıca başka ülkelerden alınan akaryakıtın söz konusu ücretten muaf tutulması, transit geçiş yapan ve beraberinde mazot getiren araçların depolarının mühürlenmesi Türk firmalarının yararına bir gelişme olacaktır.
- Karşılıklı olarak yapılan ithalat ve ihracatlarda yük götüren kamyon ve TIR’lar her iki ülkeden de dönüşlerinde karşılık yük götürebilmektedir. Ancak üçüncü bir ülkeye yapılan taşıma izne tabidir. Türk Kamyon ve araçlarının Suriye’den, Suriye kamyon ve araçlarının Türkiye’den yük alabilmelerine imkan tanıyan düzenlemelerin yapılması, her iki ülkenin ekonomik kayıplarını önleyecektir.
- Suriye’ye yapılan taşımalarda TIR Karnesinin bulunmadığı durumlarda triptik yerine verilen geçiş-giriş belgesi ücretlerinin (yaklaşık 30 USD) Türkiye tarafından Suriye araçlarına verilen giriş çıkış formu ücreti (1.5-2 USD) seviyesine düşürülmesi haksız rekabeti önleyecektir.
- Yeni gümrük kapılarının açılması ve mevcutların yenilenmesi karşılıklı taşımacılıkta büyük önem taşımaktadır.
- Suriye Hükümeti tarafından Suriye’ye giriş yapan ya da transit mal taşıyan Türk araçlarından alınan ve oldukça yüksek olan geçiş vergileri Temmuz 2003’te indirilmiş ancak, Suriye Hükümeti ikili taşımalarındaki uygulamayı iptal ederek yeni ücretleri sadece transit taşımalara uygulamaya başlamıştır. Halen ikili taşımalarda alınan ücret araç başı yaklaşık 375 USD’dir. Türk tarafı ise Suriye plakalı araçlardan ikili taşımalarda herhangi bir ücret almamaktadır.

Demiryolları

- Türkiye-Suriye-Irak arasında 27 Şubat 2003 tarihinden bu yana kapalı olan mevcut demiryolunun, 1 Ağustos 2003 tarihinde tekrar trafiğe açılması işadamları için rahatlatıcı bir gelişme olmuştur. Ancak gümrük prosedürlerinin zorluğu ve yavaşlığı nedeniyle yaşanan sorunlar devam etmektedir. Bu çerçevede işlemlerin kolaylaştırılması yolunda atılacak adımlar fayda sağlayacaktır.

Havayolları

- 24-29 Temmuz 2003 tarihleri arasında gerçekleştirilen Türkiye-Suriye 6. KEK Toplantısı sonucunda iki ülke arasında bulunan Havayolu Taşımacılığı Anlaşması'nın yenilenmesine karar verilmiştir.

Denizcilik

- Türkiye-Suriye arasında denizcilik konularının geliştirilmesi adına Suriye'de denizcilik sektörünün kurumsallaşması çerçevesinde, Deniz Ticaret Odası ve Armatörler Birliği gibi kurumların Suriye'deki bu sürece destek olması ile buna ilaveten her tip gemi/romorkör yapımı talebini karşılayabilecek kapasitede olan Türk tersanelerine bir tanıtım gezisi düzenlenerek Suriyeli işadamlarının davet edilmesi ve Lazkiye-Magosa-Mersin (veya Antalya) arasında deniz otobüsü ile yaz aylarında düzenli yolcu taşımacılığı yapılması ilişkilere ivme kazandıracaktır.
- İsrail limanlarına uğramış olan Türk gemilerinin Suriye tarafından kara listeye alınması ile Suriye liman hizmetlerinin oldukça karmaşık ve ücretlerinin yüksek olması işadamlarımızı zor durumda bırakmaktadır.

Buna ilaveten, Türkiye'nin komşu ülkeleriyle yapılan ticaretinde konut fonu uygulamasına son verilmesi, Suriye ile yapılan ihracat bağlantılarında Suriyeli yerel sigorta şirketi ve denizcilik şirketi kullanma zorunluluğunun kalkması, Suriye'de kamu kurumları ile yapılan kontratların gerekçe gösterilmeksizin iptal edilmesinin engellenmesi ile iş makinalarının geçici ithal ve ihracı için kolaylıklar getirilmesi iki ülke arasında önem arz eden diğer konulardır.

Diğer

- Türkiye ile Suriye arasında işçi mübadelesi anlaşması olmaması nedeniyle Türk firmaları işçilerin sigortalarını her iki ülkede de ödeme durumunda kalmaktadır.
- Hakedişlerin zamanında verilmediği durumlar olabilmektedir. Ayrıca Suriye Lirası olarak ödenen hakedişler dövize çevrilip Türkiye'ye transfer edilememektedir.
- Türk firmaları ile Bakanlık kuruluşları arasında yapılan sözleşmelerde proje için yurtdışından getirilecek malzemenin bedelinin ödemesini teminen

paranın serbest kur üzerinden çevrilmesine izin verilmesi önem arz etmektedir.

- Suriye Hükümeti tarafından Gaziantep'te Konsolosluk açılması hususunda karar alınmış olmasına rağmen bu konuda henüz bir gelişme olmamıştır.
- Suriye'de kullanılan kalite standartlarının modernizasyonu ve AB mevzuatına uyumu konusunda işbirliği yapılabilir.

TOBB Plaza Talatpaşa cad. No:3 Kat:5 34394 Gültepe Levent İstanbul
Telefon: 0 212 339 50 00 (pbx) Faks: 0 212 270 30 92
0 212 270 41 90 (pbx)

E-mail: info@deik.org.tr Web: www.deik.org.tr

Yönetim Kurulu Başkanı: M. Rifat Hisarcıklıoğlu
İcra Kurulu Başkanı: Rona Yırcalı
Direktör: Çiğdem Tüzün
Grup Koordinatörü: Yasemin Uluevren

KURUCULAR

TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği / **TİSK** Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu / **TZOB** Türkiye Ziraat Odaları Birliği / **TÜSİAD** Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği / **YASED** Yabancı Sermaye Derneği / **TMB** Türkiye Mühendisler Birliği / **İKV** İktisadi Kalkınma Vakfı / **TİM** Türkiye İhracatçılar Meclisi / **TURKTRADE** Türkiye Dış Ticaret Derneği